

Beszámoló a romániai szakmai látogatásról

2001. április 4–8., Marosvásárhelyi börtön

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokának engedélyével, együttműködési megállapodás keretében 2001. április 4. és április 8. között szakmai tapasztalatcsere-látogatáson vett részt a romániai Marosvásárhelyi Börtön meghívására intézetünk dolgozói közül négy fő, a BV. Központi Kórházának állományából pedig két fő.

A szakmai delegáció tagjai az alábbi személyek voltak:

Dr. Barna Ildikó bv. alez., a BV. Központi Kórházának főorvosa, Dr. Bolla Tamás bv. őrgy., a BV. Központi Kórházának szájsebészfőorvosa, Szabó Irén bv. tzs., a Bács-Kiskun Megyei BV. Intézet vezető ápolója, Mihályi István bv. törm., a Bács-Kiskun Megyei BV. Intézet közművelődéségi előadója, aki egyben az intézet a sajtó- és külkapcsolataiért is felel, Zsigárdi Béla bv. tzs., a Bács-Kiskun Megyei BV. Intézet gazdasági osztályának beszerzője (gépkocsivezető).

A látogatás során a vendéglátók az alábbi gazdag szakmai programmal fogadtak bennünket:

- a Marosvásárhelyi BV. Intézet meglátogatása
- a Megyei Kórház intenzív osztályának meglátogatása
- Újjáélesztő és Kiszabadító Gyorssegély Szolgálat (SMURD) meglátogatása
- Látogatás a Dej-i BV. Intézet Kórházában
- Látogatása Gherla-i BV. Intézetben.

Beszámolómban elsősorban a meglátogatott börtönök fogvatartási, kulturális, szabadidős tevékenységeire, az intézetek sajtó- és külkapcsolataira terjedt ki.

Szakmai programunk első állomását a Marosvásárhelyi BV. Intézet munkájával ismerkedtünk meg. Itt 1000 fogvatartottat őriznek minden kategóriában. Azaz: előzeteseket, nem jogerőseket, jogerős ítéletek időtartamát tekintve is meglehetősen nagy a szórás: három hónaptól 18 évig töltik itt a büntetésüket az elítéltek.

Az 1000 fogvatartottat százötven „fegyőr” vigyázza. A Marosvásárhelyi börtön – miként a romániai BV. intézetek többsége – rendkívül zsúfolt. Jelenleg egy emeletráépítéssel 125 új férőhelyet teremtenek, ám ezzel együtt sem lesz még ugyanennyi fogvatartottnak saját ágya! A körleten a zárkákban harmincöt-negyvenen, esetenként ötvennél is többen szoronganak. Megszokott látvány a háromemeletes ágyak rendszere.

A hamarosan átadásra kerülő körletrészen (az átadás június elején várható) az új zárkák tágasabbak, világosabbak, mint

a régiék. De kialakítanak itt osztálytemet és klubtermet is. Osztály és klubterem jelenleg is található a börtönben, de az „lényegesen szűkösebb. Napjainkban három tanár jár be rendszeresen általános iskolá-ai órákat tartani összesen negyvenöt elítéltnak. Ugyanebben a helyiségben ottjártunkkor a fogvatartotti képzőművészeti szakkörösök alkotásaiból láthattunk kiállítását. A munkák mind tehetségről, kreativitásról árulkodtak. Színvonalas grafikák, gobelinek, festmények, fafaragások dícsérték alkotóikat.

A börtön udvarán áll az ökumenikus kápolna, amelyben minden nap van egyházi foglalkozás. Az intézet saját ortodox lelkipásztort foglalkoztat. Elmondása szerint ötvennél több fogvatartott jár rendszeresen istentiszteletre.

Marosvásárhely tiszta város. Ezt tapasztalhatuk szabadidős programunk alkalmával. A tisztaság elsősorban a helyi bv. intézet fogvatartottai munkájának eredménye. Ugyanis naponta 400 börtönlakó jár ki a közttereket, utcákat, parkokat takarítani, szépíteni. Természetesen „házon belül” is akad munkalehetőség. Pozitív példaként említhetem, hogy az előzetes nők többsége sem tétlenkedik: a konyhában, a mosodában dolgoznak, illetve takarítanak. Ugyancsak a börtönben található az a varroda, ahol férfiak készítenek munkavédelmi kesztyűket és munkaruhákat.

Van még egy foglalkoztatási forma, és gazdaságilag talán ez a legfontosabb. A város határában található az intézet saját „farmja”, ahol jelenleg huszonkét elítélt dolgozik. (Szezonmunkák idején ez a szám akár duplájára is emelkedhet.) A farm jelentősége azonban túlmutat ezen, hiszen az itt végzett tevékenységnek kö-

szönhetően élelmiszerekből önálló a börtön.

Érdekességként említhetem még az a két „kihelyezett zárkát”, ahol ottjártunkkor elhelyezték az itt dolgozó elítélteket, akiket így nem kellett naponta szállíttatni.

A Marosvásárhelyi BV. Intézetnek elsősorban a helyi médiumokkal rendszeres a kapcsolata. (Havonta 1-2 újságcikk, rádió, tv-riport.) Az országos lapok évente 1-2 alkalommal jelentkeznek, inkább a nagyobb, „felkapottabb” börtönöket keresik fel. Civil látogatócsaportoktól sem zárkóznak el, de havonta egy csoportnál nem fogadnak többet.

A Dej-i BV. Intézet tevékenységéről csak a hitélet, a sajtókapcsolatok és az intézetlátogatások vonatkozásában idézem fel tapasztalataimat. (Az egészségügyi szakmai munkát dr. Bama Ildikó alezre-des asszony értékeli.)

A dej-i börtönkórház félállásban lelkészt foglalkoztat. Mellette négy különböző felekezet képviselői járnak be a beteg fogvatartottakhoz lelki gondozást végezni.

Az intézet sajtóval való kapcsolatát az igazgatónő kiegyensúlyozottnak nevezte. A régiós lapok, rádiók, tv-k munkatársai 2-3 hetente keresik fel. Az országos lapok három havonta. Az anyaggyűjtéshez és közléshez a médiumoknak az igazgatónő engedélyére van szükségük.

A dej-iek két éve „Nyitott kapuk” címmel új programot indítottak, melynek során évente egyszer a látogatásra jelentkező civilekre papucsot, fehér köpenyt adnak és végigvezetik az intézeten.

Tapasztalatom szerint delegációnk valamennyi tagjára nagy benyomást tett a híres Gherlai BV. Intézetben tett látogatás.

Az intézet 1785-től működik börtönként. Azóta számtalan neves ember raboskodott itt. Rózsa Sándort például szegedi elfogatása után a gherlai, ismertebb nevén szamosújvári börtönbe szállították. A híres betyár ebben a tömlöcben fejezte be hányatott életútját.

A szamosújvári börtönben napjainkban 2400–2500 fogvatartottat őriznek. Közülük több mint 1000 fő emberölés miatt került rács mögé. Kettőn TÉSZ-esek, akiket a többiekől teljesen elkülönítve helyeztek el.

A fogvatartottak és a fogvatartók aránya 8:1! A zsúfoltság itt is jellemző. Megfordultunk 60 személyes zárkában, de nem tagadták, hogy akad olyan zárka is, ahol száz fogvatartott van összeszárva. Itt is jelentős építkezéssel, bővítéssel találkozunk. Kísérőnk jelezte: a bővítéssel jelentősen enyhülnek majd elhelyezési gondjaik.

Ugyancsak a felújításnál kell megemlítni, hogy az új részben tágas közös étkezőhelyiséget alakítanak ki.

Szamosújváron nagy figyelmet szentelnek a bekerülő analfabéták oktatására. 7-8 pedagógus jár be ími, olvasni tanítani a rászorulókat.

A börtönben hétezer kötetes könyvtár működik. Ugyanitt több képzőművész fogvatartottal találkoztunk. Nem túlzás ez a minősítés, hiszen például az egyik életellenes elítéltet, aki a BV. intézetben kezdett festeni, ma Románia egyik legjobb impresszionista festőjeként tartják számon.

A börtön udvarán új, többfunkciós (kosárlabda, röplabda, kispályás foci) sportpálya épül, mellette 70 férőhelyes lelátóval. Az udvaron továbbhaladva eljuthatunk az ikonokkal gazdagon díszített góti-

kus kápolnába. A templomot ökomnekus szellemben használják istentiszteletekre. Itt is saját lelkész teljesít szolgálatot.

A gherlai börtön szóvivője útján kiváló kapcsolatokat épített ki a helyi és az országos médiumokkal. A különböző lapoktól állandó akreditált munkatársak járnak be hozzájuk.

Maga a börtön gyakran kezdeményez anyaggyűjtést, például kulturális események alkalmával. Továbbá éves rendszerességgel sajtótájékoztatót rendeznek. Ilyenkor civil érdeklődők számára börtönlátogatást is szerveznek a „Nyitott kapuk” című program alapján. Ezt az akciót előtte meghírdetik lapokban, hogy aki részt akar venni a rendezvényen, az időben jelentkezessen.

A szakmai programok mellett vendéglátóink nagy figyelmet fordítottak arra, hogy a régió nevezetesebb látnivalóiból is ízelítőt kapjunk. Ennek megfelelően ellátogathattunk a híres erdélyi sóbarlangok egyikébe, Szovátrára, Korondra.

Az ellátásunk első osztályú volt.

Összességében a látogatást nagyon hasznosnak ítélem. Valamennyi intézetben, ahol megfordultunk, komoly építési, felújítási munkával találkozhattunk. Felűnt, hogy az átalakítások kapcsán a börtönök korábban dróthálóval elválasztott szintjeit a függőfolyosók között mindenütt beépítették, így tágas belső tereket nyertek. (A börtönök áttekinthetősége kamerák beállításával nem csökken.) Amit felújítanak, azt igényesen teszik. A folyosókat járólappal borítják, amit könnyű tisztán tartani.

Pédamutató volt az az alakiasság, fegyelmezet feladatvégrehajtás, amit egész programunk során tapasztalhattunk a személyzet részéről.

Intézetünk és a Marosvásárhelyi BV. Intézetközött többéves az együttműködés. Ennek következtében a mi delegációnk már sokadik volt a sorban. Ez a kapcsolat már eljutott arra a szintre, hogy tapasztalatcsere látogatásokra a különböző szakterületek egymást váltva ismerhetik meg egymás tevékenységét. Ilyenformán a megismerés meglehetősen alaposnak mondható az időkorlátok ellenére is.

Gaál Béla zls. közműv. ea.

★ ★ ★

Április 5-én reggel a marosvásárhelyi börtönben Szöllösi Géza ezredes úr, az intézet parancsnoka tájékoztatott az intézet működéséről, ismertette a programtervet, melyet számunkra összeállítottak.

A délelőtti folyamán bejártuk az intézetet. A marosvásárhelyi börtön egészségügyi részlege viszonyítva a nagy fogvatartotti létszámhoz nagyon kis helyiségben működik. Két általános orvos és egy fogorvos biztosítja a közel 900 fogvatartott napi egészségügyi ellátását. Naponta 8 órát dolgoznak, ezután telefonon elérhetők sürgős esetben. Az orvosi tevékenységen kívül, mint hivatásos tisztek havonta teljesítenek szolgálatot az intézetben ügyeletes tisztként is. Szakmai felkészültségük szintentartása érdekében hetente egy alkalommal úgynevezett szakmai napot töltenek el a Városi Kórház, illetve Klinika belgyógyászati profilú osztályain, valamint részt vesznek a városi ügyeletben.

Az ápolók – egy főápoló és 5 beosztott ápoló – valamennyien hivatásos állományúak. Négyváltásos szolgálati rendszerben 12 órás váltással dolgoznak.

A vezetőorvos elmondta, hogy a napi rendeléseken 80–90 fő jelenik meg a rendelőben ellátásra.

A fogvatartottak körében tüdőgümőkór és szifilisz irányában végeznek kötelezően szűrővizsgálatokat. Mindkét betegség előfordulása országosan is riasztó képet nyújt. Ezt bizonyítják a nemzetközileg is ismert statisztikai adatok.

A rendelő felszereltsége nagyon szerény, minimális műszerezettséggel. Gyógyszerkészletükkel azonban meg vannak elégedve.

Ellentétben a magyar gyakorlattal, két napi gyógyszeradagot oda adnak a fogvatartottnak (még nyugtatószereket is). Kivételt képeznek az idült betegségekben szenvedők, akik az orvos napi utasítása alapján kapják gyógyszereiket.

Szakorvosi, illetve kórházi ellátást igénylő esetekben az előállítások és kihelyezések, vagy esetenként a szabadlábara helyezés a hazánkban is alkalmazott rendszer szerint működik.

Jelenleg is folynak a börtönben a nagy arányú rekonstrukciós munkálatok, ennek keretében az orvosi rendelő is bővítésre kerül. Műszerezettségük fejlesztése érdekében minden segítséget örmel fogadnának más egészségügyi intézményektől – mondták búcsúzóul az orvoskollégák.

Az orvos kollégák elkísértek bennünket a Városi Kórház néhány évvel ezelőtt építet intenzív részlegére. Országosan is egyedülálló intézmény, mely elsősorban jelentős nemzetközi adományozással létesült. A legmodernebb életmentő gépekkel, műszerekkel, saját helikopter leszállópályával rendelkezik.

Ellátási területe Maros megye, de szükség szerint a megyét körülvevő övezetektől is fogadnak súlyos életveszély

esetén etegeket, sérülteket. az itt dolgozók – orvosok és szakasszisztensek – folyamatos továbbképzést kapnak háromhetes turnusokban. A továbbkézéseket olyan amerikai fiatal orvosok vezetik, akik meghatározott időtartamra jönnek Marosvásárhelyre. Az idegen nyelv tudása – elsősorban angol – kötelező.

Az intenzív részleget vezető orvos ismertette fejlesztési terveiket, belátható időn belül nagy arányú bővítésre kerül sor az ágyak létszámainak növelése, valamint a megnövekedett adminisztrációs tevékenység biztosítása céljából. Elmondta, hogy napokon belül az intenzív részleget összekapcsolják számítógépes hálózaton keresztül az Ujjáélesztő és Kiszabadító Gyorssegély Szolgálat (SMURD). Ennek a központját volt alkalomunk megtekinteni. A szolgálatvezető bemutatta a rendszer működését. A rendszer a tűzoltóság és a fenn említett intenzív részleg egyetlen központból irányított. A rendszer nagyon precíz összehangoltságával kb. öt perc alatt tudnak a bejelentés helyszínére érni és segítséget nyújtani. Romániában ez az egyetlen – szintén amerikai mintára és segítséggel szervezett – ilyen jellegű központ. Az itt dolgozók számára a román és magyar nyelven kívül még egy idegen nyelv ismerete kötelező.

Április 6-án vendéglátóink a Dézsán lévő bv. kórház meglátogatását szervezték meg. Látható örömet fogadtak bennünket. Az igazgatónő bemutatta a kórházat, melyet egy múlt század végén épült műemléképületben alakítottak ki. Az építészeti munkálatokat négy évvel ezelőtt fejezték be, azóta folyamatosan történik a kórház felszerelése műszerekkel, melyeket elsősorban külföldi adományokból kapnak.

210 ágygal rendelkeznek, 95%-os ágykihasználás van, átlag 190 betegük van. Az elmúlt évben 600 beteget láttak el.

Három belgyógyász, egy sebész, egy szemorvos, egy fül-orr-gégész, egy laboratóriumi orvos, egy röntgenorvos és egy fogorvos, valamint egy gyógyszerész és 29 ápoló biztosítja a kórház működését. Az itt dolgozók is mind hivatásos állományúak. 34 felügyelő tartozik a biztonsági szolgálathoz.

Havonta két alkalommal szállítanak fogvatartottat kivizsgálásra (a mi bajmegállapító részlegünkön működő rendszerhez hasonlóan). Újszerű volt számunkra, hogy külön infúziós szobát működtetnek, ahol a beteg csak addig tartózkodik, amíg az aznapi kezelése folyik. Egyébként kórtermeik felszereltsége jóval szerényebb, mint a Tököli Bv. Központi Kórházé.

Ellátási területük a környező megyék bv. intézeteire korlátozódik a szakmai kompetencia határain belül.

Az idő rövidsége miatt több információ szerzésére nem volt lehetőségünk, tovább utaztunk Szamosújvárra.

A monumentális intézmény teljes felújítás alatt áll. A bv. osztály vezetője ismertette az intézmény többszázéves múltját és jelenét. Az itt folyó egészségügyi munkáról nagyon keveset volt módunkban látni. Ottjártunkkor éppen rendelés folyt, két orvos és két ápoló vezetésével. Az intézetben összesen hat orvos dolgozik, mintegy 2400 fogvatartotti létszámmal. Sok a betegellátás külső egészségügyi intézményben.

Számunkra meglepő volt, hogy orvosi vizsgálat alkalmával a váróteremben felügyelőn kívül, a rendelő helyiségben, a vizsgálat alatt is két felügyelő tartózkodik kötelező módon.

A késő délutáni órákban közös ebéden vettünk részt az intézet vezetőivel, majd visszautaztunk Marosvásárhelyre.

Mindhárom meglátogatott bv. intézetben működik fogászati szakrendelés. Tárgyi felszereltségük a magyarországihoz viszonyítva közepesnek mondhatók. hazai gyártású alapfelszereltségű egységkészülékekkel dolgoznak a kollégák. Kéziműszer ellátottság megfelelő. anyagellátás tekintetében fejlesztés lenne szükséges. Elvileg teljeskörű fogászati ellátás a feladat, ám ez csak fogmegtartó tevékenységre és fogeltávolításra korlátozódik. Fogpótlások készítése igény, anyagiak és fogtechnikai hátré hiányában ez azonban minimális.

A börtönkórházban a fogászati tevékenység kiegészül más osztályok által kért konzíliumokkal és góctalanítással.

Arc- és állcsontsebészeti beavatkozásokat nem végeznek.

A személyi állomány ellátása, ellentétben a mi gyakorlatunkkal, polgári fogáson történik.

Április 7-én vendéglátóink nagyon szép és tartalmas kirándulást szerveztek Szovátára, Parajdra és a székely népművészetéről híres Korondra.

Parajdon megnéztük a világhírű sóbányát. Itt működik egy földalatti kezelőbá-

zis, melynek kiválóan alkalmas légúti megbetegedések kezelésére. Egy előzetes orvosi vizsgálat után a kezelés felnőtteknek 16–18 napot, gyerekeknek 10–14 napt tart, napi 2–4 óra időtartamban, az erre a célra kialakított támarendszeren. A betegek elhelyezésére a községben 40 ágyas „aszthmás kórház” szolgál.

A barlangban 1993-ban földalatti kápolnát avattak, azóta folyamatosak a rendszeres egyházi szertartások.

Április 08-án reggeli után indultunk vissza Magyarországra.

Számunkra a tanulmányút nagyon hasznos és értékes volt. Megállapítottuk, hogy a két ország büntetés-végrehajtási koncepciója között számtalan hasonlóság van, az egészségügyi ellátás természetesen ugyanazokon az alapelveken működik.

Az érzékelhető különbségek az anyagi források hiányából adódnak. Szeretnénk a meglátogatott intézetek dolgozóival a kapcsolatot fenntartani és a jövőben erősíteni.

Vendéglátóinknak ismételtelen köszönjük azt a rendkívül szívélyes fogadtatást és figyelmességet, melyet irányunkban tanúsítottak.

Dr. Barna Ildikó bv.o.alezredes